

ks. prof. dr hab. Leon Nieścior¹

ORCID: 0000-0003-4988-9667; leonniecior@o2.pl

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Recenzja naukowa książki

ks. prof. dr hab. Kazimierza Lubowickiego,

Kontekst teologiczny synodalnych dyskusji o małżeństwie i rodzinie, Wrocław: Wydawnictwo Papieskiego Wydziału Teologicznego 2020, ss. 700.

W Kościele katolickim zawsze był żywy nurt dyskusji nad różnymi prawdami z zakresu wiary i moralności. Istniały czasy, w których bardziej dyskutowano o zagadnieniach wiary, co miało wpływ na kształtowanie się i recepcję dogmatów. Obecnie pole dyskusji przesunęło się w stronę zagadnień moralnych, a dyskusja ta z pewnością ma duże znaczenie dla modelu życia i *praxis* Kościoła.

Ks. prof. dr hab. Kazimierz Lubowicki OMI, profesor teologii duchowości i kierownik Katedry Teologii Małżeństwa i Rodziny na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu, podjął się monumentalnego zadania, by dokonać opisu i systematyzacji dysputy trwającej na samych szczytach Kościoła wokół małżeństwa i rodziny. Wszedł w arkana sporu zaczynającego się od zasadniczych spraw, takich jak sakramentalny i nadprzyrodzony charakter małżeństwa, jego nierozzerwalność, władza Kościoła nad małżeństwem, a kończącego się na szczegółowych kwestiach, takich jak Komunia Święta dla rozwiedzionych, regulacja płodności w małżeństwie, i tym podobne.

¹ Ks. Leon Nieścior – pracownik Katedry Teologii Patrystycznej na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; obszary badań: egzegeza patrystyczna, starożytny monastycyzm, misje w starożytności; ostatnia publikacja książkowa: *W sporze ze złymi myślami. Lektura Ewagryusza z Pontu dzisiaj*, Kraków 2018.

Praca składa się z czterech rozdziałów. W pierwszym autor kreśli podstawy doktrynalne, stanowiące pewne tło dyskusji, mianowicie naukę tradycji patrystycznej oraz nauczanie posoborowe na odnośne tematy. W drugim rozdziale przedstawia wydarzenia poprzedzające Zgromadzenie Nadzwyczajne Synodu Biskupów w dniach 5–19 X 2014 roku oraz przebieg dyskusji na Synodzie. W trzecim rozdziale prezentuje dysputę w okresie między synodem w 2014 i synodem w 2015 roku. W czwartym rozdziale omawia przebieg debaty na Zgromadzeniu Nadzwyczajnym Synodu Biskupów w dniach 4–25 X 2015 roku.

Wspomniane dwa nadzwyczajne synody biskupów stały się podstawą do ogłoszenia przez papieża Franciszka w 2016 roku adhortacji apostołskiej *Amoris laetitia*. Autor opracowania przedstawia bardzo szczegółowo dyskusję toczącą się w Kościele przed, podczas oraz po tych synodach, śledząc odnośne dossier, mianowicie wydawane enuncjacje, oficjalną korespondencję i różne dokumenty, ale i bezpośrednią wymianę zdań między uczestnikami zgromadzeń. Stara się przytoczyć możliwie wszystkie punkty widzenia oraz wpływ poszczególnych środowisk: samego papieża, dykasterii watykańskich, kardynałów i biskupów nadających ton w dyskusji, krajowych konferencji episkopatów, ruchów związanych z małżeństwem i rodziną, ekspertów-teologów oraz zwykłych wiernych.

Ks. prof. Lubowicki zebrał imponującą dokumentację na ten temat, ale równie dużym jego osiągnięciem jest uchwycenie w dziele sedna dyskusji, oceny jej merytoryczności, opisu konfrontacji postaw, wskazanie na tendencje i postawy wobec małżeństwa i rodziny w różnych środowiskach i na różnych szczeblach Kościoła. Słusznie użył w tytule swojej monografii wyrażenia „kontekst teologiczny”, bo wnikliwie spojrzął na stan teologicznego myślenia w Kościele, który doprowadził do wydania przez papieża adhortacji apostołskiej *Amoris laetitia*.

W swojej monografii Ksiądz profesor nie jest obojętnym obserwatorem dyskusji. Teologia przecież ma wiązać się z przepowiadaniem wiary. Tak rozumeli jej rolę przez wieki miarodajni jej mistrzowie. Ks. prof. Lubowicki w swoim dziele demaskuje wiele uproszczeń, nadinterpretacji, splotów, których dopuszczają się współcześni uczestnicy sporu w Kościele wokół małżeństwa i rodziny. Co więcej, nawet wskazuje

na zachodzące pewne manipulacje w dwutysiącletnim dziedzictwie wiary chrześcijańskiej.

Z pewnością omawiana praca naznaczona jest jakąś emocją, namiętnością autora, wzbudzoną jednak w słusznej sprawie, mianowicie z troski o współczesne małżeństwo i rodzinę. Profesor wypowiada się jako wybitny znawca tematu, autor licznych publikacji w tej dziedzinie, entuzjasta profetycznej teologii Jana Pawła II, wieloletni duszpasterz rodzin i twórca wspólnoty chrześcijańskich małżeństw. Pośród wszystkich jego rozpraw, omawiana publikacja, napisana w wieku dojrzałego profesora teologii duchowości, wydaje się być najbardziej osobista, chociaż prezentuje głosy innych w Kościele.

Chrześcijaństwo w każdym wieku ścierało się z różnymi poglądami, które trzeba było rozpoznać, osądzić, ale też skorygować czy nawet odrzucić. W czasach, gdy podstawowy rodzaj życia społecznego jest podważany z największym impetem, siłą i przemyślnością, praca ks. prof. Lubowickiego ma w sobie coś z apologii małżeństwa i rodziny. Mieści się w nurcie polemicznej teologii, która w walce z fałszywymi ideami zdobywa swoje natchnienie, pomysł i energię. Teologia pozbawiona kontekstu życia, a zajmująca się kontekstami samych idei, wcześniej czy później obumiera.

Zajmując się tłem teologicznym wspomnianych synodów, ks. prof. Lubowicki nie pominął, rzecz jasna, bardzo istotnego kontekstu tradycji. Zadał sobie trud dotarcia do wczesnochrześcijańskich źródeł. Niektórzy współcześni teologowie nadużywają starożytnych świadectw, czytając je po swojemu. Wrocławski profesor sięgnął po współcześnie manipulowane wypowiedzi Ojców, skonfrontował z oryginałem i wskazał na ich prawdziwy sens, który nie tylko nie daje podstaw do relatywizacji odnośnych zasad moralności małżeństwa i rodziny, ale je jeszcze ugruntowuje. Odwołał się, i to jeszcze szerzej, do nauczania posoborowego papieża.

Rozmiar tematyki i ogrom materiału poddanego opisowi i analizie przez autora stanowił spore wyzwanie. Choć autor dobrze się wywiązał ze swego zadania, jego praca nie jest dziełem doskonałym. Miejskami brakuje systematyzacji dyskusji i argumentów, hierarchizacji kwestii, konsekwentnej dyscypliny w opisie dokumentacji. Wydaje się, że dobrze byłoby nieraz zrezygnować z oceny intencji uczestników dyskusji.

Niemniej jednak pod względem formalnym i merytorycznym wysoko oceniam książkę ks. prof. Kazimierza Lubowickiego. Praca jest cenną monografią naukową, która z jednej strony prezentuje dyskusję o małżeństwie i rodzinie prowadzoną w ostatnich latach w Kościele katolickim, a z drugiej strony wnika w niezmiennie i niepodważalne prawdy o tym stanie chrześcijańskiego życia. Jej publikacja stanowi w pełni uzasadnione przedsięwzięcie nie tylko z przyczyn naukowych, ale i duszpasterskich.